

УДК 338.245:658.15

JEL Classification: G32, M21, R11, R51

DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2024-1.93.13>

Володимир Панченко, д.е.н., професор,
<https://orcid.org/0000-0003-0958-7752>

Оксана Панченко, к.е.н., доцент,
<https://orcid.org/0000-0002-6608-4783>

Центральноукраїнський державний університет
ім. В. Винниченка, м. Кропивницький

ВПЛИВ ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ НА ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація

Актуальність. Постановка проблеми. Повномасштабне військове вторгнення Росії в Україну справило руйнівний вплив на фінансову стійкість підприємств, що загрожує їх функціонуванню та потребує термінового реагування.

Метою дослідження є аналіз наслідків війни для фінансової стійкості підприємств та розробка рекомендацій щодо її відновлення. **Методологія.** У роботі застосовано методи аналізу, синтезу, порівняння для дослідження впливу війни та обґрунтування механізмів підтримки фінансової стійкості.

Результати. Проаналізовано багатоканальний вплив бойових дій на фінансові показники підприємств. Запропоновано конкретні інструменти державної підтримки для відновлення фінансової стійкості бізнесу. Зроблено висновок про нищівний вплив війни на фінансову стійкість та необхідність комплексних заходів державної підтримки для її відновлення.

Практичне значення. Отримані в процесі дослідження результати щодо аналізу впливу війни на фінансову стійкість підприємств можуть бути використані органами державної влади для розробки комплексної програми заходів з відновлення платоспроможності та ліквідності вітчизняних компаній. Запропоновані механізми реструктуризації боргів, надання пільгових кредитів, податкових преференцій, прямого бюджетного субсидування та державних закупівель можуть слугувати інструментарієм такої програми підтримки бізнесу. Крім того, окремі підприємства зможуть скористатися розробленими рекомендаціями для відновлення власної фінансової стійкості з урахуванням галузевої специфіки. **Перспективи подальших досліджень** полягають у більш детальній розробці саме галузевих механізмів відновлення фінансової стійкості підприємств з урахуванням специфіки їхньої діяльності та структури активів, а також дослідженні довгострокового впливу війни на можливості залучення інвестицій та кредитування вітчизняного бізнесу в поствоєнний період. Окремої уваги потребує вивчення особливостей функціонування експортоорієнтованих і імпортозалежних виробництв в умовах розірваних ланцюгів постачання через війну.

Ключові слова: фінансова стійкість, війна, збитки, бізнес.

Кількість джерел: 30; кількість таблиць: 2, кількість рисунків: 2.

Volodymyr Panchenko, Doctor of Economic Sciences,
Professor,

Oksana Panchenko, Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor,

Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University,
Kropyvnytskyi

THE IMPACT OF MILITARY ACTIONS ON THE FINANCIAL STABILITY OF THE ENTERPRISE

Summary

Russia's full-scale military invasion into Ukraine had a devastating impact on the financial stability of enterprises, threatening their functioning and requiring an urgent response. The purpose of the article is to analyze the consequences of the war for the financial stability of enterprises and develop recommendations for its restoration.

The research uses methods of analysis, synthesis, and comparison to study the impact of war and substantiate mechanisms to support financial stability.

The multichannel impact of hostilities on the financial performance of enterprises has been analyzed. Specific instruments of state support have been proposed to restore business financial sustainability.

It was concluded that the war had a devastating impact on financial stability and the need for comprehensive state support measures for its restoration.

The results obtained in the study on the analysis of the impact of war on the financial stability of enterprises can be used by public authorities to develop an integrated program of measures to restore the solvency and liquidity of domestic companies. The proposed mechanisms for debt restructuring, preferential loans, tax benefits, direct budget subsidies and public procurement can serve as tools for such a business support program. In addition, individual enterprises will be able to use the developed recommendations to restore their own financial stability, taking into account industry specifics.

Further research may focus on a more detailed development of industry-specific mechanisms for restoring the financial stability of enterprises, taking into account the specifics of their activities and asset structure. The study of the peculiarities of functioning of export-oriented and import-dependent industries in the context of supply chain disruptions due to war requires special attention. It is promising to study the long-term impact of war on the ability to attract investment and lending to domestic businesses in the post-war period.

Keywords: financial stability, war, losses, business.

Number of sources – 30, number of tables – 2, number of drawings – 2.

Постановка проблеми. Фінансова стійкість є критично важливим показником життєздатності та конкурентоспроможності підприємств. Повномасштабне військове вторгнення Росії в Україну справило руйнівний вплив на фінансову стійкість вітчизняних компаній через прямі пошкодження інфраструктури та виробничих активів, розрив ланцюгів поставок, падіння попиту, відтік робочої сили та інвестицій. Це загрожує їх платоспроможності та подальшому функціонуванню. В умовах воєнної економіки гостро постає питання мінімізації економічних втрат та відновлення фінансової стійкості підприємств як передумови післявоєнної відбудови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання фінансової стійкості підприємств широко досліджували такі науковці, як Є. В. Мних, Н. С. Барабаш [26] Н. М. Деєва, О. І. Дедіков [10], І. А. Бланк [6], М. Я. Коробов [18], Л. А. Лахтіонова [22], О. Я. Базилінська [3], І. Ю. Єпіфанова [12], Л. М. Докієнко [11], В. В. Чепка [29]. Вони розглядали різноманітні аспекти цієї проблематики. Проте феномен раптового руйнування фінансової стійкості компаній внаслідок повномасштабної військової агресії вивчений недостатньо й потребує окремого дослідження для розроблення дієвих механізмів подолання кризи.

Метою статті є комплексний аналіз впливу бойових дій на фінансову стійкість підприємств в Україні та розроблення пропозицій щодо її відновлення в умовах воєнної економіки як базису для післявоєнної реконструкції.

Фінансова стійкість є ключовим показником, що визначає конкурентоспроможність та успішність господарюючого суб'єкта. За умови високого рівня фінансової стійкості підприємство отримує значні переваги на ринку: можливості залучення додаткових інвестицій, вибір найбільш кваліфікованих кадрів, доступ до новітніх технологій та обладнання. Крім того, фінансово стійка компанія є більш незалежною від коливань кон'юнктури і менш схильною до ризиків, зокрема ризику банкрутства.

Стратегічною метою діяльності підприємств будь-якої форми власності та масштабів діяльності є управління фінансовою стійкістю з метою своєчасного виявлення та усунення недоліків у

фінансовій діяльності підприємства. Повномасштабне військове вторгнення росії в Україну та тривалі бойові дії на частині її території з 24 лютого 2022 року завдали і продовжують завдавати колосальної шкоди українській економіці та суттєво погіршили фінансовий стан більшості суб'єктів господарювання. Бойові дії призвели до руйнування виробничих потужностей, порушення логістичних ланцюгів, скорочення попиту, зростання витрат та зменшення доходів для підприємств усіх галузей економіки та форм власності. Це загрожує їх платоспроможності та фінансовій стійкості. В умовах воєнного стану суттєво ускладнюється можливість застосування традиційних механізмів та інструментів управління фінансовою стійкістю, зростає роль антикризових заходів державної підтримки бізнесу. Дослідження впливу військових дій на фінансову стійкість підприємств є вкрай актуальним для розроблення дієвих рекомендацій для влади, бізнесу, суспільства щодо мінімізації економічних втрат і стабілізації соціально-економічної ситуації в державі в умовах війни.

Серед наукових досліджень, присвячених різноманітним аспектам дослідження управління фінансовою стійкістю підприємств, важливо виділити праці таких вчених, як: М. Д. Білик, Л. Д. Буряк, О.Я. Базилінська, М. Д. Бедринець, Н. П. Борецька, І. Б. Висоцька, Б. В. Гринів, О. І. Дедіков, Н. М. Деєва, В. М. Кремень, В. О. Подольська, О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник, К. М. Москалець, Г. В. Савицька, Л. Ю. Наумова, Ю. С. Цал-Цалко, С. Я. Щепетков та ін.

У науково-економічній літературі представлена досить велика кількість підходів до трактування поняття «фінансова стійкість підприємства». Тільки у вітчизняній науковій літературі їх налічується понад 30 й окремі з них розкрито в табл. 1.

Науковець О. С. Філімоненко визначає фінансову стійкість як стан підприємства, при якому розмір його майна (активів) є достатнім для вчасного погашення зобов'язань, що свідчить про платоспроможність підприємства. Однак, можливо, це визначення є недостатнім і не охоплює всі аспекти фінансової стійкості [28, с. 344].

Ширше визначення надає дослідниця Г. В. Савицька, яка розглядає фінансову стійкість підприємства як його здатність існувати та розвиватися, підтримувати рівновагу своїх активів та пасивів у мінливому мікро- та макросередовищі, що забезпечує його платоспроможність та інвестиційну привабливість у довгостроковій перспективі в межах прийнятного ризику [27, с. 262].

Таблиця 1

**Підходи до визначення сутності
«фінансової стійкості підприємства»***

№	Автори	Визначення
1	Є.В. Мних, Н.С. Барабаш [26, с. 91]	Постійне перевищення доходів над витратами. Це свідчить про те, що підприємство в змозі заробляти достатньо прибутку для покриття всіх своїх витрат і ще залишає резерви.
2	Н.М. Дєєва, О.І. Дедіков [10, с.217]	Вільний обіг грошових коштів. Це вказує на здатність підприємства вільно маневрувати грошовими коштами, що є важливим для вирішення різних фінансових завдань і забезпечення ліквідності.
3	І.А. Бланк [6, с. 371]	Ефективне управління фінансовими ресурсами. Здатність оптимально використовувати свої фінансові ресурси є ключовим аспектом фінансової стійкості.
4	М.Я. Коробов [18, с. 276]	Розширення та оновлення виробництва. Можливість підприємства рости і розвиватися важлива для забезпечення його довгострокової стійкості.
5	Л.А. Лахтіонова [22, с. 67]	Висока частка власного капіталу. Висока частка власного капіталу в загальній структурі фінансових ресурсів свідчить про стійкість підприємства і його незалежність від зовнішніх джерел фінансування.
6	О.Я. Базилінська [3, с. 124]	Здатність до адаптації в змінному середовищі. Фінансова стійкість передбачає здатність підприємства зберігати рівновагу і функціонувати в змінному середовищі.
7	І.Ю. Єпіфанова [12, с. 89]	Це складне поняття, яке набуває різноманітних зовнішніх проявів, розвивається у ході економічної діяльності компанії та є підсумком впливу численних зовнішніх та внутрішніх чинників.
8	Л.М. Докієнко [11, с. 77]	Ефективне управління структурою капіталу, активами та грошовими потоками є ключовим елементом цього процесу.
9	В.В. Чепка [29, с. 117]	Платоспроможність. Здатність вчасно виконувати платежі перед контрагентами є важливою ознакою фінансової стійкості.

*Джерело: згруповано автором.

О. Р. Кривицька проводить дослідження фінансової стійкості підприємства, розглядаючи її як результат досягнення необхідного рівня прибутку, який забезпечує розвиток підприємства і виступає важливим показником його економічної незалежності [20, с. 138]. Фінансова стійкість підприємства є результатом формування необхідного обсягу прибутку для забезпечення його розвитку і важливим критерієм економічної незалежності. Це вказує на здатність підприємства генерувати прибуток, необхідний для забезпечення його потреб у розвитку і не залежати від зовнішніх джерел фінансування.

За Б. Є. Грабовецьким, фінансова стійкість означає надійну платоспроможність, збалансованість між власними та залученими ресурсами, незалежність від випадкових змін на ринку і від партнерів, довіру кредиторів і інвесторів, а також наявність достатнього рівня прибутку, який дозволяє фінансувати власну діяльність без постійної залежності від зовнішніх джерел фінансування [8, с. 216].

За визначенням Ю. М. Тютюнника, фінансова стійкість підприємства – це його здатність функціонувати, розвиватися і зберігати стабільність у змінному середовищі, що гарантує його спроможність вчасно виконувати фінансові зобов'язання та залишати привабливість для інвесторів у довгостроковій перспективі, дотримуючись при цьому прийнятного рівня ризику.

Це багатогранне та складне поняття, що охоплює різноманітні аспекти управління фінансами підприємства, знайшло відображення у численних наукових підходах та теоріях, які досліджують його сутність. Часто ці підходи перетинаються або взаємодоповнюють один одного, вказуючи на комплексний характер та різноманітність аспектів, що формують фінансову стійкість підприємства. Основні узагальнені ознаки цієї категорії наведено на рис. 1.

Фінансова стійкість підприємства є важливим аспектом його функціонування і визначає його платоспроможність. Ця стійкість вимагає, щоб ресурси, інвестовані в підприємницьку діяльність, були повернуті через грошові надходження, і отриманий прибуток забезпечував самофінансування і незалежність

підприємства від зовнішніх джерел фінансування для формування активів. Фінансова стійкість також означає, що підприємство може підтримувати заданий рівень функціонування за ключовими фінансово-економічними показниками й ефективно адаптуватися до змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі. Це є результативною характеристикою, яка вказує на рівень стабільності роботи підприємства [5, с. 33].

Рис. 1. Основні ознаки фінансової стійкості підприємства*

*Джерело: згруповано автором на основі [19, с. 61].

Рівень фінансової стійкості також має великий вплив на можливості розвитку підприємства. Підприємство повинно визначити межі своєї фінансової стійкості, оскільки недостатня стійкість може призвести до неплатоспроможності, а зайва стійкість – до надмірних запасів і резервів, що збільшить витрати і може призвести до зниження прибутку та темпів розвитку підприємства [27].

Фінансова стійкість підприємства відображає стан його фінансових ресурсів, який відповідає вимогам ринку і забезпечує розвиток підприємства та зростання прибутку, при цьому

зберігаючи платоспроможність. Важливі ознаки фінансової стійкості підприємства включають [24, с. 233]:

1. Фінансова забезпеченість діяльності. Підприємство повинно мати достатні фінансові ресурси для забезпечення своєї діяльності.

2. Фінансова незалежність від зовнішніх джерел фінансування – здатність підприємства фінансувати свою діяльність власними коштами без значного залучення зовнішніх джерел.

3. Здатність вільно маневрувати грошовими коштами – можливість ефективно керувати грошовими потоками і розподіляти їх для різних потреб.

4. Забезпечення покриття витрат на розширення та оновлення виробництва – здатність покривати витрати на розширення і модернізацію виробництва без великих фінансових труднощів.

5. Стабільне перевищення доходів над витратами – забезпечення стабільного перевищення доходів над витратами, що гарантує збереження прибутковості.

Фінансова стійкість підприємства залежить від ефективного управління його фінансовими активами, включаючи як оптимальне розподілення активів, так і раціональне співвідношення між власними та залученими коштами. Для досягнення фінансової стійкості підприємство повинно активно реагувати на зміну внутрішніх і зовнішніх чинників, які впливають на його фінансовий стан (табл. 2).

Вплив перелічених внутрішніх чинників на фінансову стійкість підприємства визначається значною мірою їх загальною значущістю, але залежить також від виробничої діяльності та професіоналізму управлінського персоналу підприємства.

Важливо зауважити, що внутрішні та зовнішні фактори взаємодіють між собою, і їхній вплив на фінансову стійкість підприємства може відрізнятися: деякі з них матимуть позитивний вплив, тоді як інші – негативний. Позитивний вплив одного чинника може бути зменшений або навіть анульований негативним впливом іншого, більш суттєвого [23].

**Чинники, що впливають на
фінансову стійкість підприємства***

<i>Фактори, які безпосередньо пов'язані з операційною діяльністю компанії</i>	<i>Фактори, які не пов'язані безпосередньо з внутрішньою діяльністю компанії</i>
1) ступінь розвитку маркетингових стратегій; 2) ефективність використання основних фондів; 3) різноманітність асортименту виробленої продукції; 4) ступінь ефективності використання інвестицій; 5) розмір отриманого доходу; 6) вартісні характеристики капіталу; 7) склад і організація корпоративних активів; 8) підходи до розподілу та використання прибутку; 9) рівень фінансових ризиків і методи їх контролю; 10) методи управління фінансами; 11) стратегії управління обсягами операцій, активами, капіталом і грошовими потоками компанії тощо.	1) загальні економічні умови в країні; 2) тенденції зростання валового внутрішнього продукту; 3) рівень зміни цін та інфляція; 4) соціальні, фінансові та монетарні державні стратегії; 5) зміни у рівні безробіття; 6) середній дохід населення; 7) інтенсивність конкурентної боротьби на ринках; 8) баланс попиту та пропозиції; 9) ситуація на валютному ринку; 10) динаміка ринку цінних паперів; 11) політична стабільність чи нестабільність в країні; 12) демографічні зміни; 13) непередбачувані події, такі як природні катастрофи, військові конфлікти тощо.

*Джерело: згруповано автором на основі [30].

В умовах війни фінансова стійкість підприємств зазнає нищівного удару. Бойові дії безпосередньо впливають на діяльність компаній, що функціонують в зоні конфлікту, проте негативний ефект поширюється на всю економічну систему. Зростають витрати через інфляцію, збої в ланцюжку поставок, вимушені переміщення активів. Водночас скорочуються доходи через падіння купівельної спроможності населення, відтік робочої сили за кордон, зниження продуктивності праці. Все це загрожує платоспроможності компаній (рис. 2).

Рис. 2. Основні прояви впливу війни на фінансову стійкість підприємств*

*Джерело: згруповано автором на основі [23].

1. *Зростання собівартості продукції через збільшення витрат на енергоносії, сировину, матеріали.* Наприклад, підприємства харчової промисловості зіткнулися зі зростанням цін на зернові, олію та іншу сировину. В м'ясопереробній галузі собівартість продукції зросла через подорожчання кормів та енергоносіїв. На одному з молокозаводів витрати збільшились на 30-40% через інфляцію та логістичні проблеми.

2. *Руйнування основних фондів, виробничих та складських потужностей.* За даними офіційної статистики станом на початок вересня 2022 року в Україні пошкоджено або зруйновано понад 37 млн кв. м житлової нерухомості, 25% з якої становили виробничі та складські приміщення промислових підприємств.

Наприклад, частково або повністю зруйновано потужності Маріупольського металургійного комбінату ім. Ілліча та Азовсталі.

3. *Порушення ланцюгів постачання, втрата ділових партнерів. Втрата ринків збуту в Україні та за кордоном.* Порушення логістичних мереж ускладнило для вітчизняних підприємств доставку комплектуючих та готової продукції. Наприклад, автовиробники тимчасово зупинили конвеєри через дефіцит мікросхем та кабельної продукції. Проблеми з експортом та закриття російського ринку призвели до 30% падіння продажів лісоматеріалів українських деревообробних заводів.

4. *Скорочення доходів через зниження попиту населення та бізнесу.* Доходи більшості українських підприємств впали через зменшення попиту в умовах економічної кризи та відтоку значної кількості споживачів. Тільки за перше півріччя 2022 р. обсяг роздрібного товарообороту в Україні зменшився на 35% порівняно з аналогічним періодом минулого року.

5. *Погіршення ліквідності та нестача обігових коштів через утруднене залучення зовнішнього фінансування.* Через значні військові та політичні ризики іноземні інвестори утримуються від вкладень в українську економіку, а банки неохоче надають нові кредити для бізнесу. Це призводить до дефіциту фінансування обігового капіталу та ускладнює ведення господарської діяльності для багатьох компаній.

6. *Переміщення активів з зони конфлікту, значні додаткові витрати на логістику та зберігання запасів.* За даними інформаційного порталу «Економічна правда», вартість логістики та складування товарів для українських компаній збільшилась в середньому у 2-3 рази. Багато підприємств змушені були реорганізувати ланцюги поставок, а деякі взагалі тимчасово призупинили виробництво через неможливість зберігання запасів сировини та готової продукції.

7. *Втрата кваліфікованих кадрів через процеси міграції населення.* У 2022 р. Україну, за різними оцінками, покинуло 8-10 млн осіб, з яких близько 1/3 мали вищу освіту. Міграція значної кількості кваліфікованої робочої сили за кордон негативно позначилась на фінансовій стійкості підприємств,

призвівши до зростання витрат на додаткове навчання персоналу замість звільнених працівників.

Війна справила та продовжує справляти руйнівний вплив на фінансовий стан українських підприємств через багатофакторну дію, яка потребує негайного реагування як з боку держави, так і з боку самих компаній.

Одним з найважливіших історичних прецедентів відновлення економіки після руйнівної війни є досвід Європи та Японії після Другої світової війни. Ця війна завдала колосальної шкоди промисловості, інфраструктурі та фінансовій системі цих країн. Проте завдяки масштабним інвестиціям і структурним реформам вже до 50-60-х років XX ст. більшість постраждалих економік досягли довоєнних показників, а деякі навіть перевищили їх.

Ключовими факторами успіху стали:

- масштабне субсидування та кредитування бізнесу за пільговими ставками;
- реструктуризація та списання боргів підприємств;
- інвестиції в модернізацію основних фондів;
- тимчасове запровадження протекціоністських заходів для захисту вітчизняного бізнесу;
- залучення іноземних інвестицій та технологій в рамках Плану Маршалла.

Активна роль держави у фінансовій підтримці бізнесу та стимулюванні попиту стала запорукою швидкого відновлення приватного сектору. Цей досвід є надзвичайно цінним для України при розробці власної стратегії повоєнної стабілізації та зміцнення фінансової стійкості вітчизняних підприємств.

Для підтримки фінансової стійкості українських підприємств в умовах війни можна запропонувати такі конкретні механізми з боку держави:

1. Реструктуризація та часткове списання боргів по кредитах для компаній, що опинилися в зоні активних бойових дій або зазнали значних збитків. Це дозволить полегшити боргове навантаження та відновити платоспроможність.

2. Надання цільових кредитів на пільгових умовах для відбудови зруйнованого війною майна, оновлення основних

фондів, поповнення обігових коштів. Ці кошти мають надходити безпосередньо на рахунки підприємств під контролем держави.

3. Тимчасове звільнення прибуткових підприємств від податків або зниження податкового навантаження для покриття військових втрат та відновлення виробничого потенціалу.

4. Пряме бюджетне субсидування технічного переоснащення, модернізації, перепрофілювання діяльності підприємств відповідно до потреб воєнного часу та післявоєнної відбудови.

5. Запровадження механізмів держзакупівель продукції оборонних та інших стратегічних підприємств для забезпечення гарантованого збуту в умовах воєнної економіки.

Реалізація таких заходів сприятиме зміцненню фінансової стійкості українського бізнесу та створить передумови для поступової стабілізації економіки після війни.

Повномасштабна війна Росії проти України матиме довготривалий негативний вплив на фінансову стійкість українських підприємств, який проявлятиметься і в післявоєнний період на етапі відбудови економіки. По-перше, значна частка основних фондів зруйнована або сильно пошкоджена. Повноцінне відновлення виробничо-технологічного потенціалу вимагатиме колосальних інвестицій та займе роки. Відповідно, продуктивність і дохідність багатьох підприємств ще довго буде нижчою за довоєнний рівень. По-друге, війна стимулює відтік капіталу та трудових ресурсів з економічної системи. Багато компаній втратять свої позиції на ринках через такий «вимиваючий ефект». Відновлення бізнесу ускладнюватиметься втратами у менеджменті та персоналі. По-третє, навіть після стабілізації ситуації певний час зберігатиметься висока інвестиційна ризиковість української економіки через геополітичну напругу та ймовірність нової ескалації з РФ. Це гальмуватиме приплив прямих іноземних інвестицій, так необхідних для відбудови. Довгостроковий негативний вплив війни на фінансову стійкість підприємств неминучий. Відновлення економіки України до довоєнного рівня займе мінімум 5-10 років наполегливої праці за умов масштабної міжнародної підтримки.

Отже, проведений аналіз дозволяє зробити висновок, що повномасштабне вторгнення Росії в Україну та бойові дії стали нищівним ударом для фінансової стійкості вітчизняних підприємств. Вплив війни на економіку має комплексний і системний характер, охоплюючи усі аспекти господарської діяльності суб'єктів ринку. З одного боку, спостерігається різке зростання витрат виробництва та операційної діяльності через інфляцію, подорожчання логістики, енергоносіїв, збоїв в ланцюгах постачання. З іншого – відбувається стрімке падіння доходів компаній внаслідок скорочення споживчого попиту, втрати ринків збуту, неможливості експорту продукції. Додатково негативний тиск чинять прямі втрати активів від бойових пошкоджень об'єктів інфраструктури та виробництв, складнощі в отриманні зовнішнього фінансування розвитку бізнесу, відтік кадрів та інвестицій з країни через війну.

Усе це призводить до різкого звуження фінансових можливостей та погіршення платоспроможності, ліквідності й прибутковості компаній різних галузей та форм власності. Подолання цих викликів в умовах воєнної економіки вимагає безпрецедентної фінансової підтримки з боку держави для відновлення фінансової стійкості підприємств як ключової передумови післявоєнної реконструкції національної економіки.

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. Дата оновлення: 01.07.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 11.01.2023).
2. Абрамова І. М. Управління запасом фінансової стійкості підприємства. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2014. № 2. С. 30–36.
3. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія і практика. Навч. пос. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 328 с.
4. Башнянин Г. І., Лінтур Г. І. Фінансова стійкість суб'єктів господарювання та шляхи її покращення. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2016. № 2. С. 98–101.
5. Безугла Т. В. «Економічна стійкість» та «фінансова стійкість». *Молодий вчений*. 2014. № 3. С. 32–34.
6. Бланк І. А. Фінансовий менеджмент : навчальний курс. Київ : Ніка-Центр, 2014. 656 с.
7. Вольська С. П. Порівняльна характеристика методів оцінювання фінансової стійкості. *Международный научный журнал. Серия : Экономические науки*. 2015. №10. Ч.1. С. 178–181.
8. Грабовецький Б. Є. Економічний аналіз: Навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 256 с.

9. Дергачова В. В. Скоробогатова Н. Є., Шик Л. М. Облік у зарубіжних країнах : навч. посіб. Київ : НТУУ «КПІ», 2011. 257 с.
10. Деева Н. М., Дедіков О. І. Фінансовий аналіз : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 328 с.
11. Докієнко Л. М. Удосконалення процесу управління фінансовою стійкістю підприємств промисловості як необхідна передумова підвищення їх конкурентоздатності. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Зб. наук. праць.* 2014. Вип. 4 (28). С. 76 – 90.
12. Єпіфанова І. Ю. Фінансовий аналіз та звітність : практикум. Вінниця : ВНТУ, 2017. 143 с.
13. Інформація про емітента АТ «Слов'янські шпалери – КФТП». URL: <http://www.slav-oboi.pat.ua/emitents>
14. Калишенко В.О., Москалец К.М. Огляд та узагальнення методичних підходів до оцінки фінансової стійкості підприємства. *Матеріали VII Міжнародної наукової інтернет-конференції «Простір і час сучасної науки».* URL: <http://intkonf.org/kalishenko-vo-moskalets-km-oglyad-tauzagalnenny-a-metodichnih-pidhodiv-dootsinki-finansovoyi-stiykosti-pidpriem>.
15. Карбовська Л. О. Дослідження впливу факторів маркетингового середовища на діяльність промислового підприємства. *Наукові праці МАУП. Серія Економічні науки.* 2019. Вип. 58(2). С. 40-47.
16. Кизим М. О., Забродський В. А., Зінченко В. А., Копчак Ю. С. Оцінка і діагностика фінансової стійкості підприємства : монографія. Харків : Вид. дім «ІНЖЕК», 2013. 144 с.
17. Козлова О. С. Методика оцінки фінансової стійкості підприємства. *Молодий вчений.* 2017. №10. С. 914-918.
18. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств : навч. посіб. Київ : Знання, 2000. 378 с.
19. Кравченко М. С. Сутність фінансової стійкості промислового підприємства. *Вісник економічної науки України.* 2010. №2. С. 61-63.
20. Кривицька О. Р. Планування прибутку підприємства при визначенні стратегії його розвитку. *Фінанси України.* 2005. № 3. С. 138-143.
21. Кузьмін О. Є., Мельник О. Г. Нормативно-критеріальне забезпечення діагностики фінансового стану підприємства. *Фінанси України.* 2010. №8. С. 105–114.
22. Лахтіонова Л. А. Аналіз фінансової стійкості суб'єктів підприємницької діяльності : монографія. Київ : КНЕУ, 2011. 880 с.
23. Любенко А., Шурпенкова Р., Сарахман О. Підвищення фінансової стійкості підприємств за допомогою інструментів фінансового аналізу. *Вісник Тернопільського національного економічного університету. Облік і аудит.* 2020. №4. С. 185-196.
24. Мелень О. В., Кириєнко О. М. Фінансова стійкість підприємства як показник його інвестиційної привабливості. *Економіка і суспільство.* 2016. № 5. С. 231-235.
25. Мішура В. Б., Спіцин В. Є. Економічна сутність, аналіз та оцінка фінансового стану підприємства. *Научный вестник ДГМА.* 2017. №3 (24Е). С. 121-126.
26. Мних Є. В., Барабаш Н. С. Фінансовий аналіз. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. 358 с.
27. Мороз О. О., Шварц М. В. Управління фінансовою стійкістю підприємства в сучасних умовах. *Матеріали XLVI науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ.* Вінниця, 2017. URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fm/all-fm-2017/paper/view/3175>.
28. Філімоненков О. С. Фінанси підприємства : навч. посібник. Київ : Кондор, 2005. 400 с.

29.Чепка В. В. Фінансова стійкість підприємства: сутність та фактори впливу. *Економіка і суспільство*. 2017. № 12. С. 649-655.

30.Ясіновська І. Ф. Сучасні підходи до оцінки фінансової стійкості підприємств. *Європейські перспективи*. 2016. № 2. С. 169-175.

References:

1. *On Accounting and Financial Reporting in Ukraine*, Law of Ukraine, dated July 16, 1999 No 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (Accessed 11.01.2023) (in Ukr.).

2. Abramova, I.M. (2014). Upravlinnia rezervamy finansovoi stiikosti pidpriemstva [Management of enterprise financial sustainability reserve]. *Zovnishnia torhivlia: ekonomika, finansy, parvo* [Foreign trade: economy, finance, law], no. (2), pp. 30-36 (in Ukr.).

3. Bazilinska, O.Ya. (2009). *Finansovyi analiz: teoriia ta praktyka* [Financial analysis: theory and practice]. TsUL, Kyiv (in Ukr.).

4. Bashnianyn, H.I., & Lintur, H.I. (2016). Financial stability of business entities and ways to improve it. *Ekonomichnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii* [Economic Bulletin of the Zaporizhzhya State Engineering Academy], no. (2), pp. 98-101 (in Ukr.).

5. Bezuhla, T.V. (2014). "Economic stability" and "financial stability". *Molodyi vchenyi* [A young scientist], no. (3), pp. 32-34 (in Ukr.).

6. Blank, I.A. (2014). *Finansovyi menedzhment* [Financial management]. Nika-Tsentr, Kyiv (in Ukr.).

7. Volska, S.P. (2015). Comparative characteristics of methods for assessing financial stability. *Mizhnarodnyi naukovi zhurnal, Serii: Ekonomichni nauky* [International scientific journal. Series: Economic sciences], no. 10(1), pp. 178-181 (in Ukr.).

8. Hrabovetskyi, B.Ye. (2009). *Ekonomichnyi analiz* [Economic analysis]. TsUL, Kyiv (in Ukr.).

9. Derhachova, V.V., Skorobohatova, N.Ye., & Shyk, L.M. (2011). *Bukhhalterskyi oblik u zarubiznykh krainakh* [Accounting in foreign countries]. NTUU KPI, Kyiv (in Ukr.).

10. Dieieva, N.M., & Dedikov, O.I. (2007). *Finansovyi analiz* [Financial analysis]. TsUL, Kyiv (in Ukr.).

11. Dokiienko, L.M. (2014). Improving the process of managing the financial stability of industrial enterprises as a necessary prerequisite for increasing their competitiveness. *Visnyk Natsionalnoho universytetu vodnoho hospodarstva ta pryrodokorystuvannia* [Bulletin of the National University of Water Management and Nature Management], no. 4(28), pp. 76-90 (in Ukr.).

12. Yepifanova, I.Yu. (2017). *Finansovyi analiz ta zvitnist* [Financial analysis and reporting]. VNTU, Vinnytsia (in Ukr.).

13. Information about the issuer of JSC "Slavic Wallpaper - KFTP". URL: <http://www.slav-oboipat.ua/emittents> (in Ukr.).

14. Kalyshenko, V.O., & Moskalets, K.M. (2016). Overview and generalization of methodological approaches to assessing the financial stability of the enterprise. In *Proceedings of the VII International Scientific Internet Conference "Space and Time of Modern Science"* (in Ukr.).

15. Karbovska, L.O. (2019). Study of the influence of marketing environment factors on the activity of an industrial enterprise. *Zbirnyk naukovykh prats Mizhrehionalnoi Akademii upravlinnia personalom, Serii: Ekonomichni nauky* [Scientific works of MAUP. Series Economic sciences], no. 58(2), pp. 40-47 (in Ukr.).

16. Kyzym, M.O., Zabrodskiy, V.A., Zinchenko, V.A., & Kopchak, Yu.S. (2013). *Otsinka i diahnostyka finansovoi stiikosti pidpriumstva* [Assessment and diagnosis of financial stability of the enterprise]. INZHEK, Kharkiv (in Ukr.).
17. Kozlova, O.S. (2017). *Metodyka otsinky finansovoi stiikosti pidpriumstva* [Methodology for assessing the financial stability of an enterprise]. *Molodyi vchenyi* [Young scientist], no. 10, pp. 914-918 (in Ukr.).
18. Korobov, M.Ya. (2000). *Finansovo-ekonomichnyi analiz diialnosti pidpriumstva* [Financial and economic analysis of enterprise activity]. Znannia, Kyiv (in Ukr.).
19. Kravchenko, M.S. (2010). The essence of financial stability of an industrial enterprise. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy* [Herald of economic science of Ukraine], no. 2, pp. 61-63 (in Ukr.).
20. Kryvytska, O.R. (2005). Enterprise profit planning in determining its development strategy. *Finansy Ukrainy* [Finances of Ukraine], no. 3, pp. 138-143 (in Ukr.).
21. Kuzmin, O.Ye., & Melnyk, O.H. (2010). Regulatory and criteria support for diagnosing the financial condition of an enterprise. *Finansy Ukrainy* [Finances of Ukraine], no. 8, pp. 105-114 (in Ukr.).
22. Lakhtionova, L.A. (2011). *Analiz finansovoi stiikosti sub'iektiv hospodariuvannia* [Analysis of the financial stability of business entities]. KNEU, Kyiv (in Ukr.).
23. Liubenko, A., Shurpenkova, R., & Sarakhman, O. (2020). Increasing the financial stability of enterprises through the tools of financial analysis. *Visnyk Ternopilskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu, Bukhhalterskyi oblik ta audit* [Bulletin of the Ternopil National University of Economics. Accounting and Auditing], no. 4, pp. 185-196 (in Ukr.).
24. Melen, O.V., & Kyriienko, O.M. (2016). Financial stability of an enterprise as an indicator of its investment attractiveness. *Ekonomika ta suspilstvo* [Economy and society], no. 5, pp. 231-235 (in Ukr.).
25. Mishura, V.B., & Spitsyn, V.Ye. (2017). Economic essence, analysis and assessment of the financial condition of the enterprise. *Naukovyi visnyk SDMA* [Scientific Bulletin of the State Academy of Medical Sciences], no. 3(24E), pp. 121-126 (in Ukr.).
26. Mnykh, Ye.V., & Barabash, N.S. (2014). *Finansovyi analiz* [Financial Analysis]. Kyiv. nat. trade and econ. un-t, Kyiv (in Ukr.).
27. Moroz, O.O., & Shvarts, M.V. (2017). Managing the financial stability of an enterprise in modern conditions. In *Proceedings of the XLVI Scientific and Technical Conference of VNTU Departments*, Vinnytsia. URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fm/all-fm-2017/paper/view/3175> (in Ukr.).
28. Filimonenkov, O.S. (2005). *Finansy pidpriumstv* [Enterprise Finance]. Kondor, Kyiv (in Ukr.).
29. Chepka, V.V. (2017). Financial stability of the enterprise: essence and factors of influence. *Ekonomika ta suspilstvo* [Economy and society], no. 12, pp. 649-655 (in Ukr.).
30. Yasinovska, I.F. (2016). Modern approaches to assessing the financial stability of enterprises. *Yevropeiski perspektyvy* [European perspectives], no. 2, pp. 169-175 (in Ukr.).